

LBRIS

We know
books

Vasile Alecsandri

Poezii

EDITURA
NICART

blândețea fizionomiilor române, câmpiile, munții, luncile, codrii, râurile care mi-au inspirat atâtea poezii în cursul vieții mele... Și sunt fericit, atât de fericit..." (idem, p. 191).

22 octombrie. Asistă la un spectacol cu *Chirița în Iași*, în interpretarea lui Matei Millo. Ovaționat călduros de public: „Aveam aproape lacrimi în ochi în timpul reprezentației căci gândul meu se întorsese îndărăt și trecea în revistă oameni și întâmplări din această epocă, nălciri dispărute în neant“ (Correspondență, op. cit., p. 154).

decembrie. Pune la punct o nouă versiune din *Ovidiu*. august-noiembrie. Din nou în țară: „Sunt fericit de a respira dulcele aer al țării și a bea apă proaspătă din grădină“ (Scrisori, op. cit., p. 205).

1888 iulie-noiembrie. În țară, invitatul regelui la Sinaia. Scrie *Legenda crinului*, *Plugul blăstămat*, probabil *Fluierul* și *Adio la plecarea mea din castelul Peleş*.

1890 2 ianuarie. Către Al. Papadopol-Callimachi: „Iată-ne intrați în anul nou... Ce ne va aduce și acest atom al haosului eternității? Eu nu-i cer pentru mine personal decât sănătate, căci a trecut anul de când sufăr și mă simt ostenit de atâta chin“ (idem, p. 245).

4 iunie. Bolnav, Alecsandri revine la Mircești. Se plânge de „stenahori“ și o slăbiciune foarte displăcute. Am nevoie de mare liniște și nu pot primi pe nime, până când n-oi prinde ceva putere“ (idem, p. 256). Dar speranța renaște: „În sfârșit soarele s-a milostivit a veni să ne zâmbească, să ne înveselească și să ne însănătoșească“.

22 august. V. Alecsandri se stinge din viață, la Mircești.

Cuprins

PASTELURI

Serile la Mircești	9
Sfârșit de toamnă	12
Iarna	13
Gerul	14
Viscolul	15
Sania	16
Miezul iernei	17
La gura sobei	18
Bradul	20
Sfârșitul iernei	22
Oaspeții primăverii	23
Cucoarele	24
Noaptea	25
Dimineata	26
Tunetul	27
Floriile	28
Paștele	30
Plugurile	31
Sămănătorii	32
Rodica	33

Lunca din Mircești	34
Malul Siretului	37
Flori de nufăr	38
Concertul în luncă	39
Vânătorul	42
Puntea	43
Balta	44
Fântâna	45
Secerișul	46
Cositul	47
Portret (<i>dedicat doamnei X... Y... Z...</i>)	48
Portret (<i>dedicat princesei Natalia Ghica</i>)	49
Pe coastele Calabrei	50
Linda-Raia	51
Calea-robilor	52
Buchet (<i>Calul favorit a d-rei Maria Docan</i>)	53
Mandarinul	55
Pastel chinez (<i>dedicat d-lui I.A.C.</i>)	57
Baraganul	59
Valul lui Traian	61

VARIA (a)

Marea Mediterană	67
Tânăra creolă	73
Strofe scrise pe un părete	76
Imn religios (<i>cântat la serbarea junimei academice române, dată în memoria acestui domn – Ștefan cel Mare – la monăstirea Putna, în 15/27 august 1871</i>)	77
Imn lui Ștefan cel Mare (<i>cântat la serbarea junimei academice române, dată în memoria acestui domn la monăstirea Putna, în 15/27 august 1871</i>)	78
Ieri și astăzi	80
Amicului A. Donici	82
Moara de vânt (<i>fabulă dedicată lui a. Donici</i>)	83
Lupul și momița (<i>fabulă</i>)	85

Bucovina	87
Visul ferice (<i>romanță</i>)	89
Cântec sicilian	90
Serenadă	92
Căderea Rinului	93
Vânători și vânătoare	96
Soarele, vântul și gerul	98
Scrânciobul	99
Vântul	100
Omul singuratic	101
Mărgărinta din Muncel	104
Ștefan-vodă și codrul (<i>baladă</i>)	105
Ștefan și Dunărea (<i>baladă</i>)	107
Pungulița (<i>dedicată unui zgârcit</i>)	110
Pe albumul princesei Aglae Rosetti (<i>dorul mamei</i>)	112
Pe albumul domnișoarei Maria Docan	114
Pe albumul domnișoarei A. Jora	116
Pe albumul domnișoarelor Florescu	117
Pe albumul d-rei Z.	118
Pe albumul unei copilețe pariziene	121
Pe albumul d-rei X.	122
Strofe despărăchete	125

LEGENDE

Dumbrava roșie (<i>poem istoric – 1497 – dedicat amicului meu C. Negre</i>)	131
Răzbunarea lui Statu-palmă	168
Ana Doamna	173
Calul cardinalului Bathori (1599)	177
Tudora de la Târșor	180
Odă statuiei lui Mihai Viteazul	182
Legendă de la Dorna	186
Toamna țesătoare (<i>harnică și darnică</i>)	188
Palatul Loredano	191
Pohod na Sybir	195
Legenda rândunicăi (<i>dedicată d-nei Nyka Grădișteanu</i>)	199

Dan, căpitan de plai (XV secol)	205
Gruî-Sânger	220
Legenda ciocârliei	230
Legenda lăcrimioarei	243
Cuza Vodă (3/15 mai 1873)	245

LEGENDE NOUĂ

Cânticul gintei latine	249
Hodja Murad-paşa (vizirul sultanului Ahmet – 1604)	251
Garda Saraiului	257
Noaptea albă	262
Vântul de la miazăzi	267
Ghioaga lui Briar	273
Murad Gazi sultanul şi Becri Mustafa (1639 – dedicat d-lui A. Papadopulo Callimah)	279
Prier şi fata iernei	297
Poiana farmecătoare	301
Dedicare (domnişoarei A...)	306
Soare de iarnă	307
Strofe improvizate lui C. Rolla	309
Stroe Plopan (baladă populară)	311

OSTAŞII NOŞTRI

Balcanul şi Carpatul	317
Peneş Curcanul	319
Sergentul	327
Păstorii şi plugarii	329
Fraţii Ideri	330
Căpitanul Romano	334
Hora de la Plevna	336
Hora de la Griviţa	338
Odă ostaşilor români	340
Epistolă generalului Florescu	342

VARIA (b)

Odă la statua lui Ştefan cel Mare	349
Margărita	351
În miezul iernii (d-rei Lyvia Maiorescu)	353
Zilele babei (baladă)	355
Izvorul (horă)	361
Hora dobrogeană	362
Brind (adresat Felibrilor, la Montpellier, mai 1882)	363
Patru regini (cetit în adunarea literară de la Alby, mai 1882)	366
Erin (dedicat d-lui William Ch. Bonaparte Wyse)	368
Poetului Mistral	369
Ronsard la Tuluza (dedicat domnului A. Roque-Ferrier)	371
Domnului Louis Roumieux (răspuns la sonetul său gravat pe statueta Caliopei, oferită mie la banchetul de la Montpellier, mai 1882)	373
Domnului Gabriel Azaïs (răspuns la bridul său de la 7 mai 1882, în Alby)	378

DOINE 1842–1852

Doina	381
Baba Cloanţa	383
Sora şi hoţul	390
Crai-nou	393
Andrii-Popa	397

MĂRGĂRITĂRELE 1852–1862

Deşteptarea României (1848)	403
Hora Unirei (1857)	405
Cristos a înviat	407
Înşiră-te, mărgărite (legendă dedicată d-rei Zoe Cantacuzin)	408

15 mai 1848	.427
Hora ardealului	.428
Țara	.429
Primăvara	.432
Tabel cronologic	.433

Bibliografie școlară

LBRIS

We know
books

Pasteluri
1852-1862

Serile la Mircești

Perdelele-s lăsate și lămpile aprinse;
În sobă arde focul, tovarăș mângăios,
Și cadrele-aurite, ce de păreți sunt prinse
Sub palidă lumină, apar misterios.

Afară plouă, ninge ! afară-i vijelie,
Și crivățul aleargă pe câmpul înnegrit;
Iar eu, retras în pace, aștept din cer să vie
O zână drăgălașă, cu glasul aurit.

Pe jiltu-mi, lângă masă, având condeiu-n mână,
Când scriu o strofă dulce pe care-o prind din zbor,
Când ochiu-mi întâlnește ș-admiră o cadână
Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sânul, dulce val,
Ea pare zea Venus când a ieșit din unde
Ca să arate lumii frumosul ideal.

Alături apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sânge negru acoperit cu morți.
Un june-n floarea vieții strângând o spadă ruptă
Țintește ochii vestezi pe-a vecinicii porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se oprește pe un oraș tăcut,
Veneția, regină, ce-n marea se oglindă
Făr-a videa pe frunte-i splendoarea din trecut.

O lacrimă... dar iată plutind pe-a mării spume
O sprintenă corvetă, un răpide-alcyon;
Și iată colo-n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în șiruri zburând spre orizon.

O ! farmec, dulce farmec a vieții călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer !
Dor gingaș de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiți când vine în țară asprul ger !...

Afară ninge, ninge, și apriga furtună
Prin neagra-ntunecime răspânde reci fiori,
Iar eu visez de plaiuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge pintre flori.

Văd insule frumoase și mări necunoscute,
Și splendide orașe, și lacuri de smarald,
Și cete de sălbatici prin codri deși perdute,
Și zâne ce se scaldă în faptul zilei, cald.

Prin fumul țigaretei ce zboară în spirale
Văd eroi prinși la luptă pe câmpul de onor,
Și-n tainice saraiuri minuni orientale
Ce-n suflete deșteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea își strânge-a sa aripă;
Tablourile toate se șterg, dispar încet,
Și mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În fața unui tainic și dragălaș portret.

Atunci inima-mi zboară la raiul vieții mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ș-atunci păduri și lacuri, și mări, și flori, și stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Așa-n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mândri curcubeii,
Pân'ce se stinge focul și lampa-n glob se stinge,
Și saltă cățelușu-mi de pe genunchii mei.

Mircești, 1867

Revista contemporană, 1 martie 1871

Sfârșit de toamnă

Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cucoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-i tristă, vestezită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer, și de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele-i iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspătru părți a lumii se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri, plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare !
Vântul şuieră prin hornuri, răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc.

Mircești, 1867

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

Iarna

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineța ninge iară !
Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară;
Soarele rotund și palid se prevede pinte nori
Ca un vis de tinerețe pinte anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopilor înșirați se perd în zare,
Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele perdute sub clăbuci albi de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

Gerul

Gerul aspru și sălbatic strânge-n brațe-i cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace-n amortire;
El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori
C-un văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se oprește,
Și, privind la focul vesel care-n sobe strălucește,
El depune flori de iarnă pe cristalul înghețat,
Crini și roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheață între maluri,
Pune streșinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe fețe de copile înflorește trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scoțând aburi lungi pe nare.
O ! tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el știe, și eu !

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

Viscolul

Crivățul din meazănoapte vâjâie prin vijelie,
Spulberând zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie.
Valuri albe trec în zare, se așează-n lung troian,
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea !... Lupii suri ies după pradă,
Alergând, urlând în urmă-i prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură; corbii zbor vârtej, răpiți de vânt,
Și răchițele se-ndoaie lovindu-se de pământ.

Zberăt, raget, țipet, vaiet, mii de glasuri spăimântate,
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate.
Și-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal și călător !

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude-n câmp latrare și zărește cu uimire
O căsuță dragălașă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospetie îl întâmpină zâmbind !

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

Sania

Zi cu soare, ger cu stele !... Hai, iubită, la primblare.
Caii mușcă-n lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuța, cuib de iarnă, e cam strimță pentru doi...
Tu zâmbești ?... Zâmbirea-ți zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuiește; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scânteii.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud câni la vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mănunt mărgăritar
Saltă-o veveriță mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie;
Crengile-aninate-n cale ning stelute și se-ndoaie.
Iată-o gingașă mlădiță cu șirag de măștișori...¹
Tu o rupi ?... Ea te stropește cu fulgi albi răcoritori.

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

Miezul iernei

În păduri trăsesc stejarii ! E un ger amar, cumplit !
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârție sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Și pe ele se așează bolta cerului senină,
Unde luna își aprinde farul tainic de lumină.

O ! tablou măreț, fantastic !... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munții sunt a lui altare, codrii – organe sonore
Unde crivățul pătrunde, scoțând note-ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără viață, fără glas;
Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă – nici un pas;
Dar ce văd ?... în raza lunii o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată !

Convorbiri literare, 1 februarie 1869

¹ Numele de măștișori este dat crengilor de lozie îmbobocită cu muguri argintii. Românii le culeg și le anină în casele lor ca un semn iubit de primăvară, în ziua de Florii (n.a.)

La gura sobei¹

Așezat la gura sobei noaptea pe când viscolește
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pâlpâiește,
Și prin flacăra albastră vreascurilor de aluni
Văd trecînd în zbor fantastic a poveștilor minuni.

Iată-o pasere măiastră prinsă-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec prin punți de aur;
Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei înaripați
Care-ascund în mari palaturi mândre fete de-mpărați.

¹ Omer a compus *Iliada* și *Odiseea* din tradiții și poate chiar din fragmente de poeme populare. Ariosto a scris fantastica epopee *Orlando* de pe legendele cavalești răspândite în Italia și ilustrate prin imaginația poporului iubitor de minuni.

Poporul dar este izvorul celor mai poetice creații, celor mai neperitoare opere; și poeții mari, carii apar ca niște rari meteori, nu sunt decât revelatorii măiestri a poeziei popoarelor, concentrată în sânul lor.

Poveștile noastre reprezintă o comoară atât de bogată în iscodiri ingenioase, în imagini feerice, în flori de grațioasă poezie, că, de s-ar naște în România un nou Ariosto, el ar compune un poem de aceeași valoare neprețuită ca poemul lui *Orlando*.

În ele găsim o limbă armonioasă și perioade întregi versificate, încât lesne s-ar putea crede că poveștile ar fi poeme antice prozaite cu timpul. În ele aflăm producerile unui geniu fecund și original, precum: feți-frumoși cu părul de aur, fete de împărați atât de frumoase, că par a fi rupte din soare, cai năzdrăvani ce zboară în naltul cerului, șerpi cu solzii de aur carii au cuiburi pline de petre scumpe, cerbi carii duc între coarne leagăn de zâne, paseri măiestre cu grai omenesc, pajuri

Iată pajuri năzdrăvane care vin din neagra lume,
Aducând pe lumea albă feți-frumoși cu falnic nume;
Iată-n lacul cel de lapte toate zânele din rai...
Nu departe stă Pepelea, tupilat în flori de mai.

Dar pe mine ce m-atrage, dar pe mine ce mă-ncântă
E Ileana Cosânzeana !... în cosiță floarea-i cântă.
Până-n ziuă stau pe gânduri și la ea privesc uimit,
Că-mi aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit !

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

ce locuiesc în fundul pământului, în lumea neagră, mere de aur care se prefac în palaturi împărătești, furci de argint care torc singure, poduri de oțel, copaci cu poame de rubin și de smarald etc., etc.

În ele mai întâlnim ființe fantastice care ne-au spăriat în copilăria noastră: balauri, zmei, urieși, ca Sfarmă-Peatră și ca Strâmbă-Lemne, câni cu dinții de criță... etc. În ele mai găsim zeli paganismului, sub figuri de sfinte creștine: sfânta Mercure, sfânta Joie, sfânta Vinere, și pe mult frumoasa Ileana Cosânzeana, imagina cea mai grațioasă ce a ieșit din inima poporului român.

Și dacă vom studia poveștile noastre cu luare-aminte, dacă le vom compara cu unele perioade din poemul *Orlando*, vom descoperi în cuprinsul lor diverse tablouri, scene și chiar eroi și eroine care figurează sub alte denumiri în opera lui Ariosto (n.a.)

Bradul

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Pintre negură se perde
Ca o fantasmă geroasă,

Și privește cu-ntristare
Cum se primblă prin răstoace
Iarna pe un urs călare,
Iarna cu șapte cojoace.

El se scutură și zice:
„În zădar, tu, vrăjitoare,
Aduci viforul pe-aice,
Aduci zile fără soare.

În zădar îngheți pământul,
Ucizi florile și stupii
Și trimiți moartea cu vântul
Și trimiți foamea cu lupii.

În zădar a ta suflare
Apa-n râuri o încheagă,
Șterge urma pe cărare
Și de mine țințuri leagă.

În zădar aduci cu tine
Corbul negru și prădalnic,
Ș din codrii cu jivine
Faci să iasă urlet jalnic.

În zădar, urgie crudă,
Lungești noaptea-ntunecoasă
Și, râzând de-a lunei trudă,
Scurtezi ziua luminoasă.

În zădar îmi pui povară
De zăpadă și de gheață.
Fie iarnă, fie vară,
Eu păstrez a mea verdeață !“

Convorbiri literare, februarie 1875

Sfârșitul iernei

S-a dus zăpada albă de pe întinsul țării,
S-au dus zilele Babei și nopțile vegherii¹.
Câmpia scoate aburi; pe umedul pământ
Se-tind cărări uscate de-al primăverii vânt.

Lumina e mai caldă și-n inimă pătrunde;
Prin râpi adânci zăpada de soare se ascunde
Pâraiele umflate curg iute șopotind,
Și mugurii pe creangă se văd îmbobocind.

O, Doamne ! iată-un flutur ce prin văzduh se perde !
În câmpul veșted iată un fir de iarbă verde
Pe care-ncet se urcă un galbin gândăcel,
Și sub a lui povară îl pleacă-ncetinel.

Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoțel în floare,
După o iarnă lungă ș-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit !

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

¹ Românul caracterizează sub forme poetice sau glumețe toate variațiile timpului. Astfel, îi place a numi zilele Babei, zilele cele dentâi a lunei lui mart (giboulées de Mars), pretinzând că ele sunt nesuferite, ca o babă care se ceartă neconținut, și plânge, se bocește și nu lasă pe nime în pace. Însă adevărata denumire de zilele Babei e bazată pe sărbătoarea Dochiei (baba Dochia), ce cade la începutul lui mart. Acele zile sunt urmate de zilele cocostârcului, a mieilor, a ciocârliei, a rândunelelor etc., care prevestesc reîntoarcerea în țară a paserilor pribe-gite de cu toamnă și epoha nașterii mieilor (n.a.).

Oaspeții primăverii

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată !
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cercuri line zboară
Și, rapide ca gândul, la cuibu-i se coboară;
Iar copilașii veseli, cu peptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit !“

În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Și pe deasupra bălții nagâții se-nvârtesc.

Ah ! iată primăvara cu sânu-i de verdeață !
În lume-i veselie, amor, sperare, viață,
Și cerul și pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări !

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868